

Вплив стилю педагогічного спілкування викладача на ефективність навчальної діяльності студентів

Ігнатенко Ж. В. – викладач кафедри іноземних мов МНАУ

The article is about different pedagogical styles of fellowship in educational process at university. It is about how the pedagogical style of a teacher can influence students and their development.

Key words: pedagogical communication styles, university, students

Стаття присвячена різним педагогічним стилям спілкування у навчальному процесі в університеті. Мова йде про те, як педагогічний стиль викладача може впливати на студентів та їх розвиток.

Ключові слова: педагогічні стилі спілкування, університет, студенти

Педагогічне спілкування – є способом реалізації змісту, методів і прийомів педагогічних впливів, спрямованих на формування особистості студента. Воно є одним із найголовніших аспектів професіоналізму і педагогічної майстерності викладача.

Педагогічне спілкування викладача зі студентами має такі **цілі**:

- 1) *інформаційна* – взаємообмін навчальною і науковою інформацією;
- 2) *ціннісно-орієнтаційна* – передача суспільно-значущих і професійно-важливих норм і цінностей;
- 3) *спонукальна* – підтримка студента, мотивація його діяльності;
- 4) *соціальна* – узгодження спільних дій, отримання зворотного зв'язку про характер стосунків між суб'єктами педагогічної взаємодії.

Педагогічне спілкування, як особливе соціально-психологічне явище, характеризується такими **функціями**:

- *соціально-перцептивною* – сприймання і пізнання викладачем і студентом один одного;
- *комунікативно-поведінковою* – передача інформації та обмін соціальними ролями, організація спільної діяльності;

- *емоційною* – прояв взаємних оцінних ставлень, ставлення викладача до студента як особистості; експресивні реакції кожної зі сторін спілкування;
- *соціальною самопрезентацією*.

Усвідомивши соціально-етичні установки викладача та способи їх виявлення в організації діяльності студентів, автор визначив **головні стилі спілкування**. **Авторитарний** – стиль диктату, коли студент розглядається тільки як пасивний виконавець і йому фактично відмовлено у праві на самостійність та ініціативу; **демократичний** – стиль, що ґрунтується на глибокій повазі до особистості кожного; засадою для нього є довіра й орієнтація на самоорганізацію, самоуправління особистості та колективу; **ліберальний** – стиль, що характеризується нестійкою педагогічною позицією; виявляється у невтручанні, низькому рівні вимог, формальному розв'язанні проблем.

Відомий російський психолог В.А. Кан-Калик виділяє такі **стилі педагогічного спілкування**.

- Найбільш плідним серед них є спілкування (1) **на основі захоплення спільною творчою діяльністю**. Основою цього стилю є єдність високого професіоналізму та морально-етичних настанов педагога.
- Дуже продуктивним є також стиль педагогічного спілкування (2) **на основі дружньої прихильності**. Такий стиль спілкування можна розглядати як передумову успішного здійснення будь-якої спільної діяльності, у т. ч. навчально-професійної.. Це емоційно-психологічний стимулятор розвитку і плідності взаємин педагога з вихованцями на основі дружби й захопленості спільною справою.
- Проте досить поширеним є стиль (3) **спілкування – дистанція**. Цей стиль притаманний як досвідченим педагогам, так і початківцям. Його суть полягає в тому, що в системі взаємин педагога і студентів роль обмежувача відіграє соціальна дистанція. Одночасно важливо

додержуватися міри. Надмірна дистанція веде до формалізації всієї системи педагогічної взаємодії і не сприяє створенню по-справжньому творчої атмосфери. Водночас деяка дистанція неодмінно повинна існувати в системі взаємин «студент – викладач».

- Спілкування-дистанція за певних умов може трансформуватися в такий негативний стиль спілкування як (4) **спілкування-залякування**. Цей стиль, до якого також іноді вдаються викладачі-початківці, часто пов'язаний із невмінням організувати продуктивне спілкування на основі захопленості спільною діяльністю. У зв'язку з цим молодий педагог часто йде шляхом найменшого опору, обираючи спілкування-залякування або спілкування-дистанцію в її крайньому прояві. З погляду творчості спілкування-залякування взагалі немає перспектив. Воно не лише не створює комунікативної атмосфери, яка б забезпечувала творчу діяльність, а навпаки, надмірно регламентує її, орієнтуючи студентів не стільки на те, що потрібно й можна робити, скільки на те, чого не дозволяється їм робити
- Не менш негативну роль у роботі зі студентами відіграє і (5) **спілкування-загравання**, яке також більш притаманне молодим викладачам. У цьому стилі спілкування проявляється намагання викладача завоювати дешевий авторитет у студентів, що суперечить вимогам педагогічної етики. Поява цього стилю спілкування викликана, з одного боку, намаганням молодого викладача швидко налагодити контакт зі студентами, потребою бути визнаним студентською групою, викликати до себе симпатію, а з іншого, – відсутністю необхідної загальнопедагогічної і комунікативної культури, умінь і навичок педагогічного спілкування.

Як правило, у педагогічній практиці досить часто спостерігається поєднання стилів педагогічного спілкування у певній пропорції, але домінує один із них. Спрямованість на особистість студента, його розвиток,

захопленість своєю справою, професійне володіння організаторською технікою і делікатність – це є запорукою продуктивного стилю у педагогічній праці.

Стиль спілкування безпосередньо впливає на атмосферу емоційного благополуччя під час лекції, семінарського заняття або екзамену, що суттєво позначається на результативності навчальної діяльності студентів.

Завдання виховання у вищому навчальному закладі реалізуються у процесі навчання і в цілеспрямованому впливі на студентів у позанавчальний час, тобто в процесі виховання.

Мета виховання у вищій школі – це остаточний результат формування особистості.

Завдання виховання у ВНЗ: формувати високу мовну культуру, формувати потребу постійного розвитку та саморозвитку, розвиток моральних почуттів, формувати готовність будувати власне життя, фіз., дух. та псих. загартування, формувати готовність до праці в умовах ринкової економіки, розвиток особистісних якостей: ініціативи, організаційності, підприємливості, негативне ставлення та протидія випадкам порушення законів і т.д.

Специфіка цього процесу полягає насамперед у тому, що він є безперервним, тривалим у часі, оскільки людина виховується впродовж усього життя. Будучи спрямованим на формування всебічно розвиненої особистості, він передбачає використання різноманітних форм, методів, прийомів і засобів виховання, постійного виявлення результатів виховних впливів, корекції змісту і методики.

Навчально-виховний процес у вищому навчальному закладі спрямований на дорослу людину. Тому з погляду гуманістичної педагогіки його основним завданням є створення умов для саморозвитку, самовираження і самореалізації особистості. Викладач має не лише передавати студентові знання і професійні уміння, а й прилучати його до певної культури, розвиток і відтворення якої передбачають живе спілкування.

Література:

1. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник. – Київ: Знання, 2005. – 486с.
2. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах : Підручник. – К.: Ленвіт, 1999. – 320с.
3. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія педагогічної комунікативної взаємодії викладача зі студентами. Український електронний психолого-педагогічний ресурс «Вісник психології і педагогіки» Електронний ресурс : http://www.psyh.kiev.ua/Подоляк_Л.Г.,_Юрченко_В.І.Психологія_педагогічної_комунікативної_взаємодії_викладача_зі_студентами
4. Соляр Л.В., Кордонська А.В., Професійно-педагогічні стилі спілкування викладача та студентів. Науковий клуб «Sophus». Електронний ресурс : http://sophus.at.ua/publ/2013_05_30_31_kampodilsk/socialnij_blok_doslidzhen/prof_esijno_pedagogichni_stili_spilkuvannja_vikladacha_ta_studentiv/32-1-0-608
5. Трухін І.О. Соціальна психологія спілкування: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 335 с.